

Ivancsó István

„A szülők imádságai erősítik a házak alapjait...” – A családért szóló imádságok a magyar görög katolikus egyház liturgikus kiadványaiban és híveinek ajkán

Bár a görög katolikus egyházban nincs külön ünnepe a Szentcsaládnak és – érdekes módon – a hivatalos liturgikus szövegekben sem történik említés róla, sőt egyáltalán a családkról sem, imádságos könyveinkben szerepelnek ilyen imádságok. Legújabbban egy sajnálatos tendencia a Szentcsalád-ikonokat is mint a bizánci egyháztól idegeneket törekszik bemutatni. Pedig léteznek, éppen úgy, mint a családokért mondott imádságok is. A magyar görög katolikus egyház eddig felkutatott és begyűjtött több mint 300 liturgikus kiadványából a teljesség igényével gyűjtöm össze és tervezem bemutatni ezeket az imádságokat. Saját gyűjtés révén készített részzel egészítem ezt ki: görög katolikus vallásos híveink milyen imádságokat, miből és milyen gyakorisággal mondanak a családjukért, igazolandó, hogy hazánk legnépesebb családjainak nemcsak a múltban, hanem ma is megvan az imádságos háttere.

Jancsó Katalin

Társas kapcsolatok és a család szerepe magyar szemmel a venezuelai és perui Amazóniában

1940-ben Fejős Pál (1897-1963), a Magyarországról Amerikába vándorolt, majd Hollywoodban világhírűvé vált filmrendező egy svéd üzletember, Axel Wenner-Gren felkérésére, a perui kormány támogatásával több hónapos antropológiai kutatóútra indult egy kisebb expedícióval a perui Amazóniába, a yaguák földjére. Az út eredményeiről 1941-ben dokumentumfilmet jelentettek meg, 1943-ban pedig Fejős könyvet is publikált az Egyesült Államokban, angol nyelven. Húsz évvel később, 1961-ben egy másik magyar, a fotográfus és ekkor már Hollandiában élő Ata Kandó (1913-2017) látogatott amazóniai területekre. A venezuelai esőerdőben élő makiritare indiánokat tanulmányozta, majd 1965-ben visszatérve Venezuelába eljutott a piaroa és a yanomami indiánokhoz is. Első és második útjáról magyar nyelven, *A hold véréből* című könyvben számolt be, illetve Magyarországon kiállítást is szerveztek és riportfilmet készítettek amazóniai útjairól. A húsz év különbséggel amazóniai területeken járó filmes és fotóművész néprajzi és antropológiai szempontból igen értékes munkái nem, vagy csak részben útleírások: az írások részletesen tárgyalják többek között a törzsek mindennapjait, vadászati technikáit, beavatási szertartásait, zenei és kézműves hagyományait, táplálkozásuk jellegzetességeit, meglévő vagy hiányzó kapcsolatukat a külvilággal. A tervezett előadás a két magyar kutató szemüvegén keresztül igyekszik bemutatni az amazóniai családok működését és jellemzőit a negyvenes és hatvanas években, e közösségek társas kapcsolatait, a házasság fogalmát, a közösségeken belül a férfiak, a nők és a gyermekek szerepét.

Karikó Sándor

A család mint a jóság „társadalmi sűrűsége” (Nevelésfilozófiai megfontolások)

Vitatkozhatunk azon, hogy a család ma erős vagy gyenge intézmény. Ám abban bizonyára egyetért valamennyi családkutató, hogy ez az együttélési forma nem pusztán valamiféle „termelési egység” vagy egyszerű rutinmechanizmusokból építkező életforma. Amiben nincs változás: olyan mikrostrukturális egységről van szó, amely a leghatékonyabban és

leghatásosabban formálja a benne élő tagok (szülők, gyermekek egyaránt) személyiségét. De joggal tehetjük fel a kérdést: valójában mi állhat a családban az értékskála csúcsán? Izgalmas feladvány, még nagyobb horderejű kihívás megtalálnunk a meggyőző választ. Ez a tanulmány (előadás) a család működésére, legmélyebb tartamára a jóság, a jóra valósság pedagógiai és erkölcsi elvét, erényét kívánja ajánlani.

Kiss Endre

Gemeinschaft – Gesellschaft - Gemeinschaft

Ferdinánd *Tönnies*, eltérően Durkheimtől, Webertől, de még Simmeltől is, szinte monografikus részletességgel dolgozza fel a család létformáját. Magasrendű tudományosságának és egyben nemes tradicionalizmusának, konzervativizmusának okán köszönhetően a család jelenségköre nála elsősorban nem a szerelemfilozófia közvetítésével érintkezik az erkölcsi szférával.

Koncepciójában a család kutatása tudományos feladat. A család közvetítésével válik a szociális probléma érdemileg erkölcsi kérdéssé.

Az erkölcs, a család és a szociális probléma olyan széles felületeken fedik át egymást, ami helyenként szinte egymás szinonimájává teszi őket. Ez a majdhogynem az azonosságáig elmenő közelség sajátos politikai-filozófiai értelmezésekhez is elvezeti Tönniest, amelyek egy világnézet szinte maradéktalan megfogalmazásához vezetnek. Ez az alapzat, amelyről tekintve liberalizmus, szocializmus és anarchizmus majdhogynem azonossá válnak egymással.

Tönnies gondolatmenete eszmetörténetileg majdhogynem hibátlan. Meglepő módon azonban éppen az a szociológiai mozzanat hiányzik e szociológiai mondott elemzésből, s ez éppen a 19. századot már oly mélyen meghatározó szociális differenciálódás.

Előadásunkban Tönnies *Gemeinschaft-Gesellschaft*-elméletét történetileg az őt követő korszakokra is alkalmazzuk, és ezeknek az egyes alkalmazásoknak a szövegösszefüggésében keressük meg a család változó helyét.

A történetileg későbbi korszakokra való kivetítés alapvető tartalma az a dilemma lesz, hogy ugyan a *Gemeinschaft* valóban átfelőlódik *Gesellschaft*-ba (annak minden jól ismert kísérő jelenségével), de bizonyos történelmi helyzetekben (amelyeket természetesen egyenként kell definiálni) a *Gesellschaft* ismét átmenet *Gemeinschaft*-ba.

Az előadás azt próbálja rekonstrálni, mi történik ezekben az esetekben a családdal

Kelemen Katalin

A zsidó vallás családi rítusainak újraértelmezése a mai vegyes családokban

A zsidó közösséget tragikus mértékben megcsonkító holocaust és a modernizáció -a vallási közösségek zártságát fellazító- hatása következtében mára tömegessé vált a zsidó- nem zsidó vegyes házasság gyakorlata, egyebek között Magyarországon is. Ezekben a családokban a valláshoz kötődő életciklus események (pl. esküvő, temetés) megélése új szükségleteket teremt, amelyre a hagyományos vallásjognak és egyházi intézményrendszernek még nincs válasza. A felmerülő kérdések közül néhány: Autentikus-e egy olyan esküvő, amelyet rabbi és keresztény pap együtt "celebrál"? Mi történjék az eljegyzési esküformulával: „Megszentellek magamnak Mózes és Izrael törvénye szerint” vegyes párok esetében? Elveszíti-e zsidóságát halálában az a zsidó, aki végakaratóban hamvasztást kért? Nevezhetünk-e zsidó temetésnek bármilyen olyan szertartást, amely a megszentelt zsidó temető falain kívül történik? Van-e a vallások keretein belül megoldás arra, hogy egy életet együtt leélt zsidó- református házaspár a házastársak halála után együtt nyugodjon?